

7. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс : Підруч. у 2 т. – Т. 1 / За ред. В.Ф. Погорілка. – К. : ТОВ «Вид-во «Юридична думка»., 2006. – 544 с.

8. Фаткуллин Ф.Н. Проблемы теории государства и права : курс лекций / Ф.Н. Фаткуллин : Казань : Изд-во Казанского ун-та, 1987. – 336 с.

Коркоділова Т.Г

студентка,

Запорізький національний університет

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОКУРАТУРИ ЯК ОРГАНУ ОБВИНУВАЧЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Потреба в створенні прокуратури виникла ще с давнини, особливо гостро поставало це питання в період перетворень в державному і суспільному устрої. Прокуратура завжди розглядалась, як ефективний елемент в механізмі забезпечення законності в процесі розвитку різних сфер діяльності держави. До сучасного розуміння функціонування органів прокуратури ми прийшли не так давно. В стародавні часи прокуратура була наділена такими функціями як : управління майном, землею, збирання податків, боролась зі зловживаннями відступників, вихідцями із соціального прошарку вершників та інше.

Дослідження становлення і розвитку органів прокуратури займалися такі науковці як: І. В. Арістова, О. М. Бандурка, Б. Т. Білоус, І. П. Голосніченко, Ю.Ф. Кравченко, А. В. Лапкін, В. В. Сухонос, Є. М. Попович, О. П. Рябченко, М. І. Хавронюк, М. К. Якимчук, Х. П. Ярмакі та ін.

На думку Лапкіна А. В період зародження перших прообразів прокуратури розпочинається з давнини і закінчується у 1302 році. У римі з'являється термін «ргосіго» – піклуюся, забезпечую. Прокураторами спершу називали управителів маєтків, ними були улюблені раби імператора, а потім римських намісників провінцій [1, с. 12].

Вперше назва цієї посади зустрічається в документах, що розповідають про події II–I ст. до н. е. У Римській імперії Рутилій Руф Публій (154–74 рр. до н. е.) був відомим юристом, державним діячем, філософом, стоїком. Імператор призначив його прокуратором Азії – тодішньої провінції Риму. На цій посаді Публій активно боровся зі зловживаннями відступників, вихідцями із соціального прошарку вершників та інше [2, с. 8].

В той час Шумський П. В зазначає, що в цей період існувала посада прокурора, як державного службовця, що мав чин, запроваджувалась вона із введенням Августської Конституції. Це був, власне, слуга імператора з представницькою владою, і особливу роль вони відігравали при зборі податків, управлінні імператорським маєтком тощо [3, с. 21].

Наступний період характеризувався виникненням і поширенням прокуратури у країнах Європи з 1302 р. до 1722 р. У Франції Ордонансами короля Філіпа IV від 25.03.1302 р., засновується прокуратура, як орган

представництва інтересів монарха. Прокурори називалися «людьми короля» і забезпечували участь у судових процесах, кримінальне переслідування і стягнення судових зборів. Посаду королівського прокурора можна було купувати і передавати у спадщину [1, с. 12].

Дореволюційний період прокуратури Російської імперії починається з 1722 р. до 1917 р. Петро 1 Указом від 12 січня 1722 р. заснував прокуратуру Російсько імперії. Генерал-прокурор був визначений «оком государевим» і «стряпчим про справи держави» і підпорядковувався імператору [4, с. 18].

Прокуратура доби Гетьманату і Директорії була характерна для 1917р. до 1922 р. Після падіння в лютому 1917 року російської монархії в Україні було здійснено спробу створити власну державність з усіма її атрибутами, зокрема й прокуратурою. Хоча прокуратура створювалася при судах, вона і в Українській Народній Республіці була автономним державним інститутом, який виконував тільки йому властиві функції. У листопаді 1917 року Центральна рада Третім універсалом проголосила Українську Народну Республіку. Згодом, 4 січня 1918 року, було схвалено закон «Про урядження прокурорського нагляду на Україні», що стало продовженням уже розпочатої роботи зі створення структур прокурорського нагляду УНР.

Передостаннім етапом розвитку прокуратури до становлення незалежності на Україні є Радянський період історії прокуратури з 1917 р. до 1991 р. Після Жовтневого перевороту 1917 р. прокуратуру ліквідували за Декретом № 1 «Про суд». Згідно з Положенням «Про прокурорський нагляд» від 28 червня 1922 р. було утворено державну прокуратуру УСРР, яка увійшла до складу Міністерства юстиції .

Наступний останній етап розпочинається з 1991 року та триває до сьогоднішнього дня. На підставі Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 система органів прокуратури Української РСР була виведена із підпорядкування прокуратури СРСР. Україна першою серед республік колишнього СРСР 05.11.1991 прийняла ЗУ «Про прокуратуру», дата введення в дію якого – 1 грудня [1, с. 13].

Враховуючи зазначене, незважаючи на процес реформування прокуратури на демократичних засадах, його основної мети – трансформації органу з карального у правозахисний – ще не досягнуто. Структура, завдання та функції органів прокуратури хоча й зазнали певних еволюційних змін, ще не повною мірою відповідають сучасним тенденціям державотворення в Україні. Адже досі існує потреба визначення шляхів адаптації цього інституту до міжнародно-правових стандартів, зокрема рекомендацій Ради Європи [5, с. 12].

Вважається, що з прийняттям нового ЗУ «Про прокуратуру», розпочнеться новий етап розвитку прокуратури в Україні. Так як цей закон , суттєво змінює не тільки організаційні елементи діяльності прокуратури, а й структуру органів. Тому, ймовірно, що ці зміни будуть достатньо впливовим рушієм, для підвищення професійних показників діяльності органів прокуратури, а також зможуть покращити ефективність функціонування даного органу.

Список використаних джерел:

1. Лапкін А.В. Основи прокурорської діяльності в Україні : навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. – Х. : Право, 2013. – 136 с.
2. Сухонос В.В. Прокуратура в системі державних органів України : теоретичний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку : монографія. В.В Сухонос. – К. : Право, 2008. – 448 с.
3. Шумський П.В.. Прокуратура України: навчальний посібник [для студентів юрид. вузів та факультетів]. – К. : Вентурі, 1998. – 336 с.
4. Смирнов А.Ф. Прокуратура та проблеми управління / А.Ф. Смирнов. – М. : Кримінологічна Асоціація, 1997. – 149 с.
5. Литвак О.М. Функції прокуратури України / О.М. Литвак, П.В. Шумський. – Хмельницький : Хмельницький інститут регіонального управління та права, 1998. – 392 с.